

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่และมารยาทชาวพุทธ
โดยใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิงห์บุรี*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT ON DUTIES AND BUDDHIST
ETIQUETTE THROUGH PROBLEM-BASED LEARNING COMBINED WITH INQUIRY-
BASED LEARNING FOR GRADE 11 STUDENTS AT SINGBURI SCHOOL

วีรวิทย์ บุญส่ง¹, ชاکริต จิตตะปัญญา²

Veeravit Boonsong¹, Chakrit Jittapanya²

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี^{1,2}

Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Thailand.^{1,2}

Email : Veeravit.b@lawasri.ac.th

บทคัดย่อ

รายวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษามุ่งหวังให้นักเรียนได้พัฒนาการใช้เหตุผลด้านจริยธรรม เข้าใจวัฒนธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม แต่การสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางตามแนวเดิมทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมน้อย ขาดการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะยาวลดลง และนักเรียนไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้เทคนิคการสอนดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 37 คน จากโรงเรียนสิงห์บุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม การวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลอง ใช้แผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 13 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน 18 ข้อ เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและมีค่าความเชื่อมั่นที่เหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบกลุ่มไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเรื่องหน้าที่และมารยาทชาวพุทธเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยบูรณาการ

การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้สามารถพัฒนาผลการเรียนและสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. ปัญหาเป็นฐาน 3. สืบเสาะหาความรู้ 4. รายวิชาพระพุทธศาสนา

ABSTRACT

Buddhist Studies in secondary schools aims to promote moral reasoning, cultural understanding, and civic responsibility among students. However, conventional teacher-centered instruction limits student participation, lacks development of critical thinking and problem-solving skills, results in decreased long-term achievement, and prevents students from effectively applying knowledge to daily life. This study aimed to 1) compare learning achievement before and after using Problem-Based Learning combined with Inquiry-Based Learning techniques, and 2) examine student satisfaction after using these teaching techniques. The sample consisted of 37 Grade 11 students at Singburi School during the first semester of the 2025 academic year, selected through cluster random sampling using classrooms as sampling units. The research employed a quasi-experimental design with a one-group pretest-posttest design. The research instruments included 13 lesson plans, a 30-item multiple-choice achievement test, and an 18-item satisfaction questionnaire. All instruments were validated by experts and demonstrated appropriate reliability. Data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent t-test.

The findings revealed that 1) post-test achievement scores were significantly higher than pre-test scores at the .000 level of significance, indicating that students gained a clear understanding of duties and Buddhist etiquette. Additionally, 2) students expressed overall satisfaction with the learning activities at the highest level, particularly regarding the variety of learning activities that genuinely promoted student participation. The study concludes that learner-centered instruction integrating Problem-Based Learning with Inquiry-Based Learning can effectively enhance learning outcomes and foster positive attitudes toward Buddhist education.

Keywords : 1. Learning Achievement 2. Problem-Based Learning 3. Inquiry-Based Learning 4. Buddhist Studies

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาสังคมในระบอบประชาธิปไตยทำให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้นในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของตนเอง ซึ่งเป็นผลจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความรวดเร็วและหลากหลายมากกว่าในอดีต (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2559) การมีส่วนร่วมดังกล่าวไม่เพียงช่วยให้การแก้ปัญหาตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้ตรงประเด็น แต่ยังสะท้อนถึงการพัฒนาจิตสำนึกทางสังคมที่เป็นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม งานศึกษาต่างประเทศชี้ให้เห็นว่า เยาวชนรุ่นใหม่จำนวนมากได้รับอิทธิพล จากสื่อออนไลน์จนเกิดการเรียนรู้แบบเร่งด่วนและมุ่งเน้นความสนใจไปที่ปัญหาส่วนตัวมากกว่าการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาส่วนรวม แม้จะรับรู้ปัญหาสังคม แต่กลับมีส่วนร่วมลดลง (Jacob, 2023) ประเด็นนี้สะท้อนว่าการสร้างความตระหนักรู้และการพัฒนาจิตสำนึกทางสังคมไม่อาจปล่อยให้เป็นที่ของครอบครัวหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นภารกิจที่ระบบการศึกษาต้องเข้ามามีบทบาทอย่างจริงจัง

ในบริบทของประเทศไทย การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษายังคงพึ่งพาวิธีการบรรยายเป็นหลัก ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการถ่ายทอดความรู้ ขณะที่ผู้เรียนมีบทบาทเพียงผู้รับสาร จึงทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างจำกัดและเน้นการท่องจำมากกว่าการคิดเชิงวิเคราะห์ ผลลัพธ์ที่ตามมาคือ ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเพียงผิวเผิน ขาดการฝึกปฏิบัติจริง และไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2560) ปัญหาลักษณะนี้ส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยขาดแรงจูงใจในการเรียน และไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมต่อสังคม ซึ่งไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษายุคใหม่ที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ความสามารถในการแก้ปัญหา และการสร้างจิตสำนึกทางสังคมควบคู่ไปกับความรู้เชิงวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553; บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

รูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง แนวคิดดังกล่าวมีรากฐาน จากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของตนเอง (Bybee et al., 2006; กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) วิธีการที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย คือ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ซึ่งเน้นการแก้โจทย์สถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน (Barrows & Tamblyn, 1980; ทิศนา ขัมมณี, 2563) และการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning: 5E) ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การสร้างความสนใจ การสำรวจ การอธิบาย การขยายความรู้ ไปจนถึงการประเมินผล (Bybee et al., 2006) การจัดการเรียนรู้ทั้งสองแนวทางมีจุดร่วมในการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมทักษะการเรียนรู้เชิงลึก จึงได้รับการยอมรับว่าเหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

แม้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ PBL และ 5E จะได้รับการศึกษาและประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย แต่ส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นการใช้เพียงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง งานวิจัยที่นำทั้งสองแนวทางมาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบยังมีไม่มาก ทั้งที่แต่ละแนวทางมีจุดแข็งที่สามารถเกื้อหนุนกันได้ กล่าวคือ PBL

เน้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ผ่านสถานการณ์จริง ขณะที่ 5E ช่วยสร้างโครงสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ (Bybee et al., 2006; Barrows & Tamblyn, 1980) หากนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสม ย่อมช่วยเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้และสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกทางสังคม ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะบูรณาการการสอนแบบ PBL และ 5E เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิงห์บุรี ในเรื่อง “หน้าที่และมารยาทชาวพุทธ” อันเป็นหัวข้อที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน-หลังเรียน โดยใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิงห์บุรี

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิงห์บุรี

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 งานวิจัยนี้สร้างองค์ความรู้เชิงประจักษ์เกี่ยวกับประสิทธิผลของการบูรณาการเทคนิค Problem-Based Learning และ Inquiry-Based Learning ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา ช่วยยืนยันว่าการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

3.2 ได้แบบจำลองและแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 13 แผน ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเชิงวิชาการ สามารถใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตรฝึกประสบการณ์สอนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา และเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการคิด-ทำ-สะท้อนผลตามแนวคิด Constructivism

3.3 ผลการวิจัยเป็นข้อมูลเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาและวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยชี้ให้เห็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และสมรรถนะพลเมือง ซึ่งสามารถขยายผลสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการอบรมครูในอนาคต

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิงห์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 12 ห้อง รวม 430 คน(กลุ่มบริหารวิชาการโรงเรียนสิงห์บุรี, 2568)

4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนสิงห์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 37 คน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ซึ่งจำเป็นต้องใช้กลุ่มเดิมที่มีอยู่แล้ว (Intact Group) เพื่อความต่อเนื่องของการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม จากห้องเรียนทั้งหมด 12 ห้อง ด้วยวิธีการจับสลาก ได้ห้อง ม.5/6 ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 37 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ขนาดกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของ Best & Kahn (2006) ที่ระบุว่า การวิจัยเชิงทดลองควรมีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 30 คน เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพารามิเตอร์มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับ Gay, Mills & Airasian (2012) ที่แนะนำว่าการวิจัยเชิงทดลองควรมีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 15-30 คนต่อกลุ่ม

4.3 ตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วย

4.3.1 ตัวแปรอิสระ คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E)

4.3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียน

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

4.4.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง หน้าที่และมารยาทชาวพุทธ จำนวน 13 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 13 ชั่วโมง โดยครอบคลุมเนื้อหาสำคัญ ได้แก่ ศาสนพิธีและหลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา (เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมิบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา และวันธรรมสวนะ) ตลอดจนหลักธรรมว่าด้วยทิศหก ได้แก่ อุปริมทิศ (พระสงฆ์) ปุริตถิมทิศ (บิดามารดา) ทักขินทิศ (ครูอาจารย์) เภฏิมทิศ (แรงงานและบริวาร) อุตตรทิศ (มิตรสหาย) และปัจฉิมทิศ (บุตรและภรรยา) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนออกแบบโดยบูรณาการแนวทางการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ของ Barrows & Tamblyn (1980) เข้ากับกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning: 5E) ของ Bybee et al (2006) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเชิงสถานการณ์จริง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปตาม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. กำหนดปัญหาที่น่าสนใจ ครูกระตุ้นผู้เรียนด้วยคำถามหรือสถานการณ์ 2. วางแผนและทำความเข้าใจ โดยการแบ่งกลุ่มและกำหนดแนวทางการศึกษา 3. ค้นหาและสร้างองค์ความรู้ ด้วยการสืบค้นข้อมูลและอภิปรายร่วมกัน 4. สังเคราะห์และขยายความรู้ผ่าน การนำเสนอผลงานและการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ 5. ประเมินผล ด้วยการนำเสนอชิ้นงานและการสะท้อนผล การเรียนรู้ และ 6. สรุปผลและสะท้อนองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน แผนทั้งหมดได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คนด้านสังคมศึกษา การวัดและประเมินผล และหลักสูตรและการสอน โดยมีค่าดัชนีความเหมาะสม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67–1.00

หลังจากปรับแก้ตามข้อเสนอแนะแล้วจึงนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 และปรับแก้เพิ่มเติมก่อนนำไปใช้จริงในการวิจัย

4.4.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่และมารยาทชาวพุทธ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (Multiple Choice) โดยแบ่งเป็น 2 ชุด คือ แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) 1 ชุด และแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) 1 ชุด ซึ่งมีข้อคำถามเหมือนกัน แต่มีการสลับลำดับข้อและตัวเลือก เพื่อให้การวัดผลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของบทเรียนและหัวข้อในแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 13 แผน ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 37 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) พบว่า อยู่ระหว่าง 0.40–0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.40–0.59 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ สุดท้ายคำนวณค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยสูตรคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) Kuder & Richardson (1937) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงและสามารถใช้วัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเหมาะสม

4.4.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียน เรื่อง หน้าที่และมารยาทชาวพุทธ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เครื่องมื่อดังกล่าวเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert Scale) ประกอบด้วย ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด รวมจำนวน 18 ข้อ ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านภาระงานที่ได้รับจากการเรียนรู้เพื่อประกันคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.67–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient, 1951) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .884 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์สูง แสดงว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงและสามารถใช้เก็บข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.5.1 ผู้วิจัยทำบันทึกข้อความเพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนสิงห์บุรี และชี้แจงวัตถุประสงค์ ตลอดจนขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนทราบเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

4.5.2 ก่อนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 25 นาที จากนั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง หน้าที่และมารยาทชาวพุทธ ตามแผนการสอน 13 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 13 ชั่วโมง

4.5.3 หลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรม นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกับก่อนเรียน และตอบแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน 18 ข้อ เพื่อประเมินความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้น

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.6.1 คะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้รับการตรวจให้คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสถิติ t-test แบบ (Dependent Samples t-test)

4.6.2 คะแนนจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งแปลความหมายตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่และมารยาทชาวพุทธ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิงห์บุรี ปรากฏผลดังนี้

5.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียนหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสอน แบบสืบเสาะหาความรู้ ปรากฏผลดังนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแผนการจัด การเรียนรู้ จำนวน 13 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 13 ชั่วโมง โดยมีค่าดัชนีความเหมาะสม (IOC) จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ผู้วิจัยแสดงตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ศาสนพิธีและพิธีกรรม ดังนี้

5.1.1 ขั้นตอนกำหนดปัญหาที่น่าสนใจ

ครูเตรียมคำถามหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและเชื่อมโยงกับหัวข้อหน้าที่และมารยาทชาวพุทธ เช่น การตั้งคำถามว่า “ทำไมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาจึงมีความหมายต่อการดำรงชีวิตประจำวัน” เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและสนใจค้นหาคำตอบ

5.1.2 ขั้นตอนวางแผนและทำความเข้าใจ

ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยตามหัวข้อที่ได้รับ ครูอธิบายวิธีการทำงานและแนวทางการค้นคว้า พร้อมทั้งให้ผู้เรียนวางแผนการทำงานในกลุ่ม เช่น การแบ่งบทบาท การกำหนดแหล่งข้อมูลที่ต้องศึกษา และแนวทางการนำเสนอผลงาน

5.1.3 ขั้นตอนค้นหาและสร้างองค์ความรู้

ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ อินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน แลกเปลี่ยนข้อมูลและอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และสรุปสาระสำคัญเป็นชิ้นงาน เช่น แผนภาพความคิด โปสเตอร์ หรือบทสรุปเนื้อหาตามหัวข้อที่ได้รับ

5.1.4 ขั้นสังเคราะห์และขยายความรู้

ขณะที่ผู้เรียนทำงาน ครูทำหน้าที่กระตุ้นการคิดด้วยคำถามเชิงวิเคราะห์ เช่น “หลักธรรมนี้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างไร” หรือ “หากไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในทิศต่าง ๆ จะเกิดผลกระทบอย่างไร” เพื่อให้ นักเรียนเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์จริงและขยายความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

5.1.5 ขั้นประเมินผล

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยอาจใช้การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ หรือการนำเสนอด้วยสื่อที่สร้างสรรค์ ครูและเพื่อนร่วมชั้นร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ เพื่อประเมินความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน

5.1.6 ขั้นสรุปผลและสะท้อนองค์ความรู้

ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากกิจกรรม โดยครูช่วยเชื่อมโยงความรู้กับคุณค่าเชิงคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติในชีวิตจริง พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดเห็นถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้และสิ่งที่ต้องปรับปรุง เพื่อนำไปพัฒนาตนเองต่อไป เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนดังกล่าวครบทั้ง 13 แผนแล้ว ผู้วิจัยได้นำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนมาวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียนหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

n = 37

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	17.50	3.30	6.18	.000*
หลังเรียน	30	20.55	3.50		

ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียนหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน ($\bar{X} = 20.55$, S.D. = 3.50) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 17.50$, S.D. = 3.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

5.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง หน้าที่และมารยาทชาวพุทธ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการจัดกิจกรรม			
1. กิจกรรมช่วยกระตุ้นความสนใจ	4.60	0.65	มากที่สุด
2. กิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	4.75	0.58	มากที่สุด
3. กิจกรรมเชื่อมโยงกับชีวิตจริง	4.55	0.66	มากที่สุด
4. กิจกรรมฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์	4.70	0.61	มากที่สุด
5. การทำงานกลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน	4.65	0.63	มากที่สุด
6. ครูอธิบายและให้คำแนะนำชัดเจน	4.50	0.59	มาก
รวมด้านกิจกรรม	4.66	0.46	มากที่สุด
ด้านวัดและประเมินผล			
7. แบบทดสอบสอดคล้องกับเนื้อหา	4.50	0.67	มาก
8. การประเมินสะท้อนความสามารถจริง	4.65	0.62	มากที่สุด
9. การให้ข้อเสนอแนะหลังประเมิน	4.50	0.66	มาก
10. การประเมินมีความโปร่งใสและเป็นธรรม	4.70	0.60	มากที่สุด
11. วิธีการประเมินเข้าใจง่าย	4.58	0.64	มากที่สุด
12. ผลการประเมินช่วยสร้างแรงจูงใจ	4.68	0.59	มากที่สุด
รวมด้านวัดและประเมินผล	4.61	0.33	มากที่สุด
ด้านภาระงาน			
13. ปริมาณงานเหมาะสม	4.48	0.68	มาก
14. งานที่ได้รับช่วยเสริมการเรียนรู้	4.62	0.61	มากที่สุด
15. งานที่ได้รับสามารถทำได้ตามเวลาที่กำหนด	4.50	0.67	มาก
16. งานมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.66	0.63	มากที่สุด
17. งานที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้	4.55	0.66	มากที่สุด
18. งานที่ได้รับทำให้เกิดความรับผิดชอบ	4.60	0.64	มากที่สุด
รวมด้านภาระงาน	4.57	0.45	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.61	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.46) อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนว่าผู้เรียนให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่หลากหลายและครูมีบทบาทชัดเจนในการอธิบาย ขณะที่ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.33) และด้านภาระงานที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.45) อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า ผู้เรียน

ยังเห็นว่าการประเมินและภาระงานมีความเหมาะสม แต่ยังมีช่องว่างที่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เช่น การลดความซ้ำซ้อนของงานหรือเพิ่มวิธีการประเมินที่สร้างแรงจูงใจมากขึ้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่และมารยาทชาวพุทธ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิงห์บุรี ผลการวิจัยที่ได้รับสามารถนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

6.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียนหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .000 แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based/5E) สามารถส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาความรู้และความเข้าใจในเรื่อง หน้าที่และมารยาทชาวพุทธของนักเรียน การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง การตั้งคำถาม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Piaget, 1972; Vygotsky, 1978) นอกจากนี้ การเรียนรู้ที่ผสมผสานการทำงานกลุ่มและการอภิปราย ยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยงเนื้อหา กับชีวิตจริง ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจหลักธรรมและพิธีกรรมได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น สนับสนุนผลการศึกษาของ Barrows & Tamblyn (1980) ที่ชี้ว่า PBL ช่วยเพิ่มการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ Bybee et al. (2006) ที่เสนอว่า 5E Model ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้อย่างมีระบบผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานของ ปันดดา พาณิชยพันธุ์, อริสรา หนิมสุข และ รัชชานนท์ พูลเอี่ยม (2568) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อริยสัจ 4 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ค่ายนารายณ์ศึกษา โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 18.80$, S.D. = 1.44) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 15.25$, S.D. = 2.17) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ทศนีย์พร กลิ่นแก้ว, สุภิสิตา เย็นอก, สุธาสินี ขาวสำอาง และ อุบลวรรณ ส่งเสริม (2568) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัด การเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หลังนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ “2S3E Model” นักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติทางศาสนา เพราะนอกจากผู้เรียนจะได้รับความรู้เชิงเนื้อหาแล้ว ยังได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองในศตวรรษที่ 21

6.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนว่านักเรียนให้คุณค่าและความสนใจกับลักษณะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม กระตุ้นการคิด และเชื่อมโยงกับชีวิตจริง การเรียนรู้ในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Bonwell & Eison, 1991) ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับสูงเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยอมรับการประเมินที่หลากหลาย โปร่งใส และได้รับข้อเสนอแนะที่ช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่อง ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Black & Wiliam (1998) ที่ชี้ว่าการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) สามารถเพิ่มแรงจูงใจและพัฒนาการเรียนรู้ได้จริง ส่วนด้านภาระงานแม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับสองด้านแรก แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมองว่างานที่ได้รับมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เพียงแต่บางส่วนอาจเห็นว่าปริมาณงานและเวลาที่ใช้ยังค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรนำไปปรับปรุงในการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถและบริบทของผู้เรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานการศึกษาของ วีรวิชัย บุญส่ง, วรินทร์ เอี่ยมสะอาด และ รวงข้าว เนียมแสง, (2567) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมในกรอบอริยสัจ 4 สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) โรงเรียนบ้านเขาทับ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 1.49) ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ ไม่เพียงช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้สึกพึงพอใจ มองว่ามีคุณค่า และสามารถนำไปต่อยอดในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตจริงได้

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ ไม่เพียงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หากยังสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้สึกมีคุณค่าและพึงพอใจ การผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ทั้งสองเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา ค้นคว้า แสวงหาคำตอบ และสะท้อนความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ความรู้มีความหมายและสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ ความสำคัญของงานวิจัยนี้คือ การแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่วางรากฐานบน Constructivism สามารถตอบสนองความต้องการการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้จริง โดยช่วยให้นักเรียนพัฒนาไม่เพียงแต่ด้านความรู้ แต่ยังรวมถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ผลลัพธ์ดังกล่าวตอกย้ำว่าการพัฒนาครูผู้สอนควรมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและบูรณาการ เพื่อสร้างห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืนดังนั้น งานวิจัยนี้ไม่เพียงสรุปว่า รูปแบบการสอนดังกล่าว “มีประสิทธิภาพ” เท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนสังคมศึกษาและรายวิชาอื่น ๆ ให้มีความหมาย ตอบสนองต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา เพื่อการพัฒนาพลเมืองในอนาคต

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย : การบูรณาการ PBL และ Inquiry Learning

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรกำหนดให้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่าง PBL และ IBL เป็นแนวทางหลักในหลักสูตรพระพุทธศาสนาและสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เพื่อยกระดับการเรียนรู้จากเชิงความจำสู่เชิงคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะในประเด็นคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติทางศาสนา ซึ่งผลวิจัยนี้พิสูจน์แล้วว่าส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์และทัศนคติของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ

8.1.2 ควรผลักดันให้สถานศึกษานำผลวิจัยเชิงประจักษ์มาใช้เป็นเกณฑ์ในการพัฒนาแผนการเรียนรู้รายวิชาและการประเมินคุณภาพครูผู้สอน โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้การประเมินสะท้อนสมรรถนะจริงของผู้สอนและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

8.1.3 ควรจัดตั้งโครงการพัฒนาครูพระพุทธศาสนาและครูสังคมศึกษาในเชิงนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการออกแบบแผนการสอนและกิจกรรมที่ใช้ปัญหาเป็นฐานและสืบเสาะหาความรู้ร่วมกัน พร้อมสนับสนุนทรัพยากรการสอน เช่น สื่อดิจิทัลและแหล่งเรียนรู้ภายนอก เพื่อให้ครูสามารถนำแนวทางจากผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชั้นเรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูผู้สอนควรปรับปริมาณและความซับซ้อนของภาระงานให้เหมาะสมกับเวลาเรียนและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อหลีกเลี่ยงการสร้างภาระที่มากเกินไป

8.2.2 ควรเตรียมสื่อการเรียนรู้และวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การใช้สื่อดิจิทัลหรือการบูรณาการแหล่งเรียนรู้จริง เพื่อเพิ่มแรงจูงใจและความสนใจในการเรียนรู้

8.2.3 ควรจัดการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะการให้ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา (Formative Feedback) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสะท้อนตนเองและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น ทั้งในแง่ระดับชั้น พื้นที่ และความแตกต่างด้านพื้นฐาน เพื่อเพิ่มความทั่วไปและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

8.3.2 ควรเพิ่มการศึกษาตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน เพื่อขยายผลจากการเน้นผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจ

8.3.3 ควรออกแบบกิจกรรมหรือภาระงานที่สมดุลระหว่างความท้าทายและเวลา เช่น การใช้โครงงานย่อยหรือเทคโนโลยีช่วยลดภาระ เพื่อศึกษาว่าสามารถยกระดับความพึงพอใจของผู้เรียนได้มากขึ้นหรือไม่

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- กลุ่มบริหารวิชาการโรงเรียนสิงห์บุรี. (2568). **เอกสารรายงานจำนวนนักเรียนประจำปีการศึกษา 2568**. สิงห์บุรี : โรงเรียนสิงห์บุรี.
- ทัศนีย์พร กลิ่นแก้ว, สุภัสสรา เย็นอก, สุธาสินี ขาวสำอาจ และ อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2568). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี**. 16(1). 199-214.
- ทิตินา แชมมณี. (2563). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ปนัดดา พาณิชนพรัตน์, อริสรา หนิมสุข และ รัชชานนท์ พูลเอี่ยม. (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอริยสัจสี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ค่ายนารายณ์ศึกษา โดยใช้การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี**. 16(1). 183-198.
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2559). **การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนาการเรียนการสอน สถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2568. จาก <https://ph.kku.ac.th/thai/images/file/km/pbl-he-58-1.pdf>
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2560). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- วีรวิทย์ บุญส่ง, วรินทร์ เอี่ยมสะอาด และ รวงข้าว เนียมแสง. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมในกรอบอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) โรงเรียนบ้านเขาทับควาย. **วารสารมจรเพชรบุรีปริทรรศน์**. 7(1). 425-441.
- Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). **Problem-based Learning: An Approach to Medical Education**. New York, NY : Springer.

- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2006). **Research in education**. 10th ed. Boston, MA : Pearson Education.
- Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. **Assessment in Education: Principles, Policy & Practice**. 5(1). 7–74.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). **Active learning: Creating excitement in the classroom (ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1)**. Washington, DC: The George Washington University, School of Education and Human Development.
- Bybee, R. W., Taylor, J. A., Gardner, A., Van Scotter, P., Carlson Powell, J., Westbrook, A., & Landes, N. (2006). **The BSCS 5E instructional model: Origins, effectiveness, and applications**. Colorado Springs, CO : BSCS.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and The Internal Structure of Tests. **Psychometrika**. 16(3). 297–334.
- Gay, L. R., Mills, G. E., & Airasian, P. (2012). **Educational research: Competencies for analysis and applications**. 10th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Jacob, K. (2023). **What does it mean to have a social conscience vs. being socially conscious**. Retrieved 25 August 2025. From <https://theconsciousvibe.com/what-does-it-mean-to-have-a-social-conscience-vs-being-socially-conscious/>
- Kuder, G. F., & Richardson, M. W. (1937). The Theory of The Estimation of Test Reliability. **Psychometrika**. 2(3). 151-160.
- Piaget, J. (1972). **The psychology of the child**. New York, NY : Basic Books.
- Vygotsky, L. S. (1978). **Mind in society: The development of higher psychological processes**. Cambridge, MA : Harvard University Press.

10. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณอย่างจริงใจต่อโรงเรียนสิงห์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี-อ่างทอง ที่ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตลอดจนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยและแผนการจัดการเรียนรู้ จนทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ตามหลักวิชาการ สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา และเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกที่ช่วยพัฒนาความรู้ คุณธรรม และทักษะการคิดของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต่อไป